

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»**

Кафедра соціології і публічного управління
(назва)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри соціології і публічного управління
(назва кафедри)

Mironov B.M.
(підпис) (ініціали та прізвище)

«31» серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теоретична соціологія ХХІ століття
(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти другий (магістерський)
перший (бакалаврський) / другий (магістерський)

галузь знань 5 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва)

спеціальність 054 Соціологія
(шифр і назва)

освітня програма Соціологічне забезпечення економічної діяльності
(назви освітніх програм спеціальностей)

вид дисципліни професійна підготовка, обов'язкова
(загальна підготовка / професійна підготовка)

форма навчання денна
(денна / заочна)

Харків – 2022 рік

ЛИСТ ЗАТВЕРДЖЕННЯ

Робоча програма з навчальної дисципліни Теоретична соціологія ХХІ століття
(назва дисципліни)

Розробник:

доцент, кандидат соціологічних наук
(посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Шанідзе Н. О.

(ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри
соціології і публічного управління
(назва кафедри, яка забезпечує викладання дисципліни)

Протокол від «31» серпня 2022 року № 9

Завідувач кафедри Б.М.Мороз
(підпис) (ініціали та прізвище)

Шифр та назва освітньої програми	ПІБ Гаранта ОП	Підпис, дата
054 Соціологія Соціологічне забезпечення економічної діяльності	Д.с.н., проф. Калагін Ю. А.	

Голова групи забезпечення

спеціальності _____ Мороз В.М.

(ПІБ, підпис)

«31» серпня 2021 р.

ЛИСТ ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Дата засідання кафедри-розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Гарант освітньої програми

МЕТА, КОМПЕТЕНТНОСТІ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни: ознайомлення майбутніх фахівців з соціологією з головними теоретичними парадигмами, школами і напрямками соціологічної рефлексії сучасної соціальної реальності, ідеями видатних соціологів останньої чверті 20-го сторіччя – першої чверті 21-го століття.

Компетентності:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

СК01. Здатність аналізувати соціальні явища і процеси.

СК02. Здатність виявляти, діагностувати та інтерпретувати соціальні проблеми українського суспільства та світової спільноти.

СК03. Здатність проектувати і виконувати соціологічні дослідження, розробляти й обґрунтовувати їхню методологію.

СК04. Здатність збирати та аналізувати емпіричні дані з використанням сучасних методів соціологічних досліджень

Результати навчання:

ПР01. Аналізувати соціальні явища і процеси, використовуючи емпіричні дані та сучасні концепції і теорії соціології.

ПР02. Здійснювати діагностику та інтерпретацію соціальних проблем українського суспільства та світової спільноти, причини їхнього виникнення та наслідки.

ПР06. Вільно спілкуватись усно і письмово українською мовою та однією з іноземних мов при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій у сфері соціології та суміжних наук у тому числі в контексті співпраці з європейськими та євроатлантичними інституціями.

ПР08 Зрозуміло і недвозначно доносити знання, власні висновки та аргументацію з питань соціології та суміжних галузей знань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ПР09. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері соціології, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

Знати:

- фундаментальні теоретичні підходи до визначення сутності наслідків соціально-культурної динаміки соціальної реальності епохи модерну, специфіки постмодерної ситуації та основні ідеї постмодерністської критики;
- основні теоретичні моделі соціологічного рефлексування основних рис постмодерного суспільства та володіти основними принципами його критичного аналізу.

Вміти:

- здійснювати операціоналізацію основних положень концептів постмодерністської соціології в сучасних дослідженнях українського соціуму;
- розрізняти основні школи і напрямки соціології постмодерну за текстами, змістом основних ідей та пояснювальними моделями;

- самостійно опрацьовувати тексти видатних сучасних соціологів, що опрацьовували ситуацію постмодерну;
- критично оцінювати наукову цінність окремих постсоціологічних теорій та їх значущість для розвитку соціологічної думки;
- використовувати теоретичні моделі для пояснення соціальних явищ та процесів, що відбуваються в сучасних реаліях України.

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Попередні дисципліни:	Наступні дисципліни:
Історія соціології	Соціологія соціальних змін
Сучасні соціологічні теорії	Соціологія міста
	Методологія та методи роботи з персоналом

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(розділ навчального часу за семестрами та видами навчальних занять)

Семестр	Загальний обсяг (годин) / кредитів ECTS	З них		За видами аудиторних занять (годин)				Поточний контроль	Семестровий контроль	
				Аудиторні заняття (годин)	Самостійна робота (годин)	Лекції	Лабораторні заняття	Практичні заняття, семінари		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	4/120	48	72	32		16	KР	2		+

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до загального обсягу складає 40 %

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах). Назви змістових модулів. Найменування тем та питань кожного заняття. Завдання на самостійну роботу.	Рекомендована література (базова, допоміжна)
1	2	3	4	5
1	Л	4	Змістовний модуль № 1. Постмодерн і потреба у формуванні нового соціологічного знання. <u>ТЕМА 1.</u> Соціологія постмодерну як віддзеркалення соціально-культурної динаміки 1. Типологія суспільств та місце в ній періоду постмодерну. 2. Періодизація розвитку соціологічної думки. Характеристика постмодерного періоду. 3. Основні аспекти ситуації постмодерну. 4. Потреба в новому соціологічному знанні в умовах постмодерну.	2,3,5,6, 12,17,2 4,29
2	СР	6	<u>ТЕМА 1.</u> Соціологія постмодерну як віддзеркалення соціально-культурної динаміки 1. Критеріальні засади типологізації суспільств. 2. Основні характеристики періоду постмодерну. 3. У чому полягають аспекти ситуації постмодерну - політичний, соціальний, культурний та економічний. 4. Чи можливе поєднання процесів, що визначають різні аспекти ситуації постмодерну. 5. У зв'язку з чим вникає потреба у оновленні соціологічного знання? 6. Соціологічне уявлення як чинник розвитку соціологічних поглядів періоду постмодерну.	2,3,5,6, 12,17,2 4,29
3	ПЗ	2	<u>ТЕМА 1.</u> Соціологія постмодерну як віддзеркалення соціально-культурної динаміки 1. Основні типи суспільств. Критерії типізації. 2. Специфіка постмодерного періоду розвитку соціологічного знання. 3. Риси суспільства з ознаками належності до постіндустріального (постмодерного). 4.Періодизація модерну як етапу суспільного розвитку. 5. Метапарадигми періоду модерну. Інтерпретативна, інтегральна, рефлексивна. 6. Погляди Е.Гіddenса на головні риси радикальної фази модерну	2,3,5,6, 12,17,2 4,29
4	Л	4	<u>ТЕМА 2.</u> Модерн як попередній етап соціального розвитку та підґрунтя періоду постмодерну. 1. Первінний, новий та радикальний модерни. 2. Риси радикального модерну. 3. Характеристика радикального модерну. 4. Плюралізм соціологічних поглядів на ситуації переростання модерну в постмодерн.	2,3,4,8, 9,17, 18,19,2 5,26,30
5	СР	6	<u>ТЕМА 2.</u> Модерн як попередній етап соціального розвитку та підґрунтя періоду постмодерну. 1. У чому полягають відмінності етапів у рамках періоду модерна?	2,3,4,8, 9,17,18

			<p>2. Що виступає критерієм для розрізнення етапів модерну?</p> <p>3. Які наукові школи отримали найбільший розвиток за часів модерну?</p> <p>4. Які метапарадигми характеризують змістовні характеристики періоду модерну?</p> <p>5. Модерн як актуальна сучасність.</p> <p>6. Аспекти ситуації модерну?</p> <p>7. Чим ситуація модерну може відрізнятися від постмодернової ситуації?</p> <p>8. Зростання динамічного чинника у розвитку суспільства.</p> <p>9. Зростання ризиків суспільного розвитку.</p>	,19,25, 26,30
7	Л	4	<p>ТЕМА 3. Типологія соціологічних теорій постмодерну та його основна проблематика.</p> <p>1. Критеріальні засади для виокремлення певних типів теоретичного осмислення соціального феномену постмодерну.</p> <p>2. Ситуація постмодерну як виклик соціологічній науці.</p> <p>3. Специфіка соціологічного теоретизування в умовах постмодерну.</p> <p>4. Основні проблеми постмодерну та можливості їх вирішення зусиллями соціологічної науки.</p>	1,4,5,6, 12,30
8	СР	6	<p>ТЕМА 3. Типологія соціологічних теорій постмодерну та його основна проблематика.</p> <p>1. Типологія постмодерністських теорій у соціології.</p> <p>2. Чим обумовлена потреба у появі теоретичних конструкцій для осмислення ситуації постмодерну?</p> <p>3. Загальні риси постмодерну як стану розвитку людського суспільства.</p> <p>4. Чим відрізняються теоретичні позиції “типових постмодерністів” від “постмодерністських маніфестантів” та “антімодерністських деконструктивістів” й “тематичних концептуалістів”?</p> <p>5. Постструктуралізм як універсальна ознака належності до постмодернізму.</p> <p>6. Критичне відношення до напрацювань модернізму. У чому воно полягає?</p> <p>7. Антиідентифікація й деконструкція як характерні риси постмодерністських теоретичних концептів.</p> <p>8. Соціологічна змістовність як індикатор постмодерністської приналежності.</p>	1,4,5,6, 12,30
9	ПЗ	2	<p>ТЕМА 3. Типологія соціологічних теорій постмодерну та його основна проблематика.</p> <p>1. Критерії типізації зразків теоретичного осмислення соціологами суспільної реальності постмодерну.</p> <p>2. Нове соціологічне знання як відповідь на виклики сьогодення.</p> <p>3. Специфічні риси нових соціологічних конструктів в умовах постмодерну.</p> <p>4. Місце та роль соціологічної науки у вирішенні проблем розвитку суспільства у постмодерний період.</p>	1,4,5,6, 12,30
10	Л	4	<p>ТЕМА 4. Декларація постмодерну в працях Ж.Ф. Ліотара</p> <p>1. Стан постмодерну за Ж.Ф. Ліотаром .</p> <p>2. Постмодерністська концепція освіти за Ліотаром.</p>	2,5,6,1 2,29
11	СР	6	<p>ТЕМА 4. Декларація постмодерну в працях Ж.Ф. Ліотара</p> <p>1. Що виступає загальною рисою для усіх теоретичних напрацювань Ж.Ф. Ліотара?</p> <p>2. До чого приводить втрата довіри до метанарративів?</p> <p>3. Що таке метанарративи та які різновиди їх існують?</p> <p>4. У чому полягає “парадокс” Ліотара?</p>	2,5,6,1 2,29

			5. Ідея Ж.Ф. Ліотара про “археологію знань”. 6. Бачення Ліотаром ролі компетенцій. 7. Що мав на указі Ліотар коли стверджував, що студенти –гуманітарії це – невраховані безробітні? 8. Які наслідки мають для вищої освіти процеси технократизації навчання?	
12	ПЗ	2	<u>ТЕМА 4.</u> Декларація постмодерну в працях Ж.Ф. Ліотара 1. Стан постмодерну за Жаном-Франсуа Ліотаром як криза метанарративів. 2. Місце освітньої проблематики у теоретичних пошуках Ж.Ф.Ліотара. 3. Теоретична модель сучасної вищої школи: постмодерністська концепція освіти за Ж.-Ф. Ліотаром 4. Легітимація знання як проблема сучасного суспільного розвитку.	2,5,6,1 2,29
13	Л	2	<u>ТЕМА 5.</u> Постструктуралізм М.Фуко та деконструктивізм Ж.Дерріди 1. Постструктуралізм Мішеля Фуко як інтелектуальна передумова постмодерністських концепцій. Історичне підсвідоме. 2. Жак Дерріда – засновник напрямку деконструктивізму в сучасній соціальній науці. 3. “Машини, що бажають” та типи сучасних культур у сучасному суспільстві в наукових розробках Ж.Дельоза та Ф. Гваттари.	3, 5, 6, 10, 12, 13
14	СР	6	<u>ТЕМА 5.</u> Постструктуралізм М.Фуко та деконструктивізм Ж.Дерріди 1. М.Фуко як видатний представник постструктуралізму. 2. У чому полягали “археологічні розкопки” людського знання за М.Фуко? 3.Що мав на увазі М.Фуко коли пропагував ідею “генеалогії сили”? 4. Хаос та випадковість як характерні риси теоретизування за Ж.Дельозом. 5. Людина як “бажаюча машина” за Ж.Дельозом. 6. Що означає “ризома” та як дане поняття використовується Ф. Гваттари та Ж. Дельозом? 7. Деконструктивізм Ж.Дерріди. У чому полягає його головна ідея?	3, 5, 6, 10, 12, 13
15	ПЗ	2	<u>ТЕМА 5.</u> Постструктуралізм М.Фуко та деконструктивізм Ж.Дерріди 1. Інтелектуальне коріння постмодерністських соціологічних концепцій: постструктуралізм Мішеля Фуко. 2. Жак Деріда – засновник напрямку деконструктивізму в сучасній соціальній науці. 3. Соціальне та політичне підсвідоме в наукових розробках Ж.Дельоза та Ф. Гваттари. 4.Типи філософів від древності до сучасності: бачення Жиля Дельоза. 5. Книжки та типи сучасних культур у сучасному суспільстві. 6. Як можна визначити ідею деконструктивізму , яку розвинув Ж.Дерріда?	3, 5, 6, 10, 12, 13
16	Л	2	<u>ТЕМА 6.</u> Футурологічний напрям постмодерна в доробках Дж. Нейсбітта 1.”Мегатренди” Джона Нейсбітта як спроба погляду на суспільство постмодерну. 2. Прогнози майбутнього , як реалізація мегатрендів суспільного розвитку	5, 6, 12, 22, 24
17	СР	6	<u>ТЕМА 6.</u> Футурологічний напрям постмодерна в доробках Дж. Нейсбітта. 1. Що означає перехід до виробництва та розподілу інформації як характеристика рівня суспільного розвитку?	5, 6, 12, 22, 24

			<p>2. У чому полягає мегатренд відходу від положення самодостатньої економічної системи?</p> <p>3. Яке значення має термін “мегатренд”?</p> <p>4. Що за Нейсбітом означає поняття “інформаційна економіка”?</p> <p>5. Які управлінські моделі отримують переваги у контексті мегатрендів Дж.Нейстітта?</p> <p>6. Як Ви прокоментуєте висловлення Дж. Нейсбітта про те, що майбутнє вже є у теперішньому?</p> <p>Підготовка проекту за обраними темами</p>	
18	ПЗ	2	<p>ТЕМА 6. Футурологічний напрям постмодерна в доробках Дж. Нейсбітта</p> <p>1.”Мегатренди” Джона Нейсбітта як основні напрями розвитку сучасного суспільства.</p> <p>2. Прогнози майбутнього, як реалізація мегатрендів суспільного розвитку.</p> <p>3. Сучасне суспільство як незавершений перехід від індустріального до інформаційного суспільства.</p> <p>4. Роль держави у забезпеченні переходу до інформаційного суспільства.</p>	5, 6, 12, 22, 24
19	Л	2	<p>Модуль 2. Напрямки та основні соціологічні концепції суспільства на етапі постмодерну.</p> <p>ТЕМА 7. Суспільство “третєої хвилі” Е. Тоффлера – розвиток футурологічної тенденції у соціології постмодерну.</p> <p>1.Е.Тоффлер про зверхіндустріальне суспільство та роль знання в ньому. Суспільство ”третєої хвилі”.</p> <p>2.Основні положення Е.Тоффлера щодо проблеми влади у суспільстві.</p>	2, 5, 6, 12, 20, 24
20	СР	6	<p>ТЕМА 7. Суспільство “третєої хвилі” Е. Тоффлера – розвиток футурологічної тенденції у соціології постмодерну.</p> <p>1.У чому полягає підхід Е.Тоффлера до аналізу історії людства?</p> <p>2. Чим відрізняється зміст аграрної, індустріальної та зверхіндустріальної цивілізацій?</p> <p>3. Які наслідки та прояви приходу “третєої хвилі” цивілізаційних змін?</p> <p>4. Як у “інформаційну” епоху змінюється уява про власність?</p> <p>5. Що вважає головним ресурсом для суспільств “третєої хвилі” Е. Тоффлер?</p> <p>6. Джерело влади за Е. Тоффлером? У чому воно?</p> <p>7. Який порядок покликана створювати держава та на чому він має базуватися?</p> <p>8. Яке значення має “прибутковий “порядок? У чому його сенс?</p>	2, 5, 6, 12, 20, 24
22	Л	2	<p>ТЕМА 8. Управління та світовий порядок у 21 сторіччі: концепція сильної держави Ф.Фукуями</p> <p>1. Актуальність проблеми сильної держави у сучасний період суспільного розвитку.</p> <p>2. Основні аспекти сучасної державності за Фукуямою.</p> <p>3. Децентралізація влади у суспільстві як інструмент громадського адміністрування</p>	3, 5, 6, 12, 20, 24,32
23	СР	6	<p>ТЕМА 8. Управління та світовий порядок у 21 сторіччі: концепція сильної держави Ф.Фукуями</p> <p>1. Які три питання вважає обов'язковими для вирішення Ф.Фукуяма при аналізі проблем сильної держави?</p> <p>2. Яку роль відіграє держава у історії суспільства?</p> <p>3. У чому полягає сутність державності?</p>	3, 5, 6, 12, 20, 24,32

			4. У чому відмінність змісту поняття “державності” від поняття “держава”? 5. Як повинні сполучатися у сильній державі сфера державного впливу та сила державної влади (за Ф.Фукуямою)? 6. Про які аспекти компетенції державних органів веде мову Фукуяма? 7. Децентралізація як інструмент демократизації управління у державі. 8. У чому може полягати небезпека високого рівня децентралізації для держави?	
24	ПЗ	2	<u>ТЕМА 7.</u> Суспільство “третьої хвилі” Е. Тоффлера – розвиток футурологічної тенденції у соціології постмодерну.; <u>ТЕМА 8.</u> Управління та світовий порядок у 21 сторіччі: концепція сильної держави Ф.Фукуями 1. Розуміння Е.Тоффлером “зверхіндустріального” суспільства. 2. Суспільство “третьої хвилі” – інформаційне суспільство 3.Сильна держава у сучасний період суспільного розвитку: основні чинники актуалізації. 4. Аспекти сучасної державності за Ф.Фукуямою. 5. Проявлення ознак державності у слабких державах та шляхи їх подолання. 6. Децентралізація влади у суспільстві як інструмент громадського адміністрування. 7. Форми процесів децентралізації в українському суспільстві.	3, 5, 6, 12, 20, 24, 32
25	Л	2	<u>ТЕМА 9.</u> Постмодерністські погляди на суспільство Жана Бодріяра. 1. Ж. Бодріяр: створення «антисоціальної» теорії. 2. Симуляри та симуляції сучасного суспільства за Ж.Бодріяром. 3. Ера тотальної симуляції або штучне відродження реальності	2, 4, 5, 6, 11, 15, 16, 23, 27, 33
26	СР	6	<u>ТЕМА 9.</u> Постмодерністські погляди на суспільство Жана Бодріяра. 1. У чому полягає сенс “антисоціальної теорії” Ж.Бодріяра? 2. Що означає “кінець соціального” за Бодріяром? 3. Яке сучасне суспільство визначається як “суспільство споживання”? 4. У чому полягає небезпека споживання символів та знаків? 5. Яким чином стратифікується суспільство споживачів? 6. Що означає заміна споживчої вартості на символічну вартість? 7 Символіка обміну та яким чином вона дозволяє Бодріяру виокремлювати цивілізаційні стадії в історії людства? 8. Відмінність стадій в історії людства, що виокремлюються за рахунок появи та закріплення символічного обміну? 9. Що таке гіперреальність? 10. наведіть приклади симулякрів та симуляцій у сучасній соціальній практиці.	2, 4, 5, 6, 11, 15, 16, 23, 27,33
27	ПЗ	2	<u>ТЕМА 9.</u> Постмодерністські погляди на суспільство Жана Бодріяра. 1. «Антисоціальна» теорія Жана Бодріяра. 2. Симуляри як феномен сучасного суспільного життя. Їх сутність та зміст. 3. Симуляції у сучасному суспільстві за Ж.Бодріяром: мета, завдання, вирішуються та хто (які соціальні верстви) за цим стойть? 4. Соціальне замовлення на тотальну симуляції або штучне відродження реальності. 5. Чи існує феномен українських симулякрів?	2, 4, 5, 6, 11, 15, 16, 23, 27,33

28	Л	2	<p>ТЕМА 10. Постмодерністські погляди А.Турена на суспільство та конфлікти в ньому.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Концепція постіндустріального суспільства Алена Турена. 2. “Програмоване суспільство” за А. Туреном. 3. Концептуальні підходи до розуміння соціального конфлікту та його перспектив у сучасному суспільстві. 	4, 5, 6, 12, 24
29	СР	6	<p>ТЕМА 10. Постмодерністські погляди А.Турена на суспільство та конфлікти в ньому.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Відмінні риси програмованого суспільства: у чому вони полягають? 2. У чому полягає головний соціальний конфлікт постіндустріального суспільства? 3. Перспективи розуміння соціального конфлікту у сучасному суспільстві. 4. У чому полягає відміна позиції А.Турена від марксистської відносно поняття експлуатації. 5. Як за рахунок відчуження людини від соціального та культурного життя визначається система взаємовідносин, що нав'язуються пануючим класом? 6. А.Турен про основні форми соціального домінування. 7. Яким чином з використанням понять “соціальний клас”, “зацікавлених груп” та “груп тиску” А.Турен пропонує характеризувати класову структуру постіндустріального суспільства? 8. За рахунок чого, на Ваш погляд, можливе адекватне розуміння сутності постіндустріального суспільства? (використайте ідеї Турена про відмову від економічного детермінізму та пріоритетність індустриальної сфери й пов’язаних з нею конфліктів). 	4, 5, 6, 12, 24
31	Л	2	<p>ТЕМА 11. Постмодерністські підходи Зігмунта Баумана та Іммануїла Валлестайна до дослідження проблем суспільного розвитку.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мультидисциплінарність соціального знання як передумова його диференціації та спеціалізації. 2. “Соціологізація” природничого та гуманітарного знання як відповідь на виклики постмодерного періоду розвитку суспільства. 3. Бауман: Постмодернізм як дзеркало сучасності 4. Актуалізація світ – системного аналізу: концепція І.Валлерстайна. 	2, 4, 5, 6, 7, 14, 23, 27, 28
32	СР	6	<p>ТЕМА 11. Постмодерністські підходи Зігмунта Баумана та Іммануїла Валлестайна до дослідження проблем суспільного розвитку.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття “ментальності” як базове для визначення відмінності модерну та постмодерну. 2. Основні риси постмодерну за З.Бауманом. 3. Яке бачення моралі у суспільстві постмодерну пропонує З.Бауман? 4. У чому різниця між “законодавцями” та “інтерпретаторами” з точки зору З.Баумана? 5. Що, з точки зору З.Баумана, складає предмет соціологічної теорії постмодерну? 6. Які загальні риси соціології постмодерну визначає З.Бауман? 7. І.Валлерстайн про мультидисциплінарний дискурс стосовно сучасного суспільного життя. 8. Яку одиницю соціального аналізу пропонує І.Валлестайн (історична система)? 9. Який розвиток є характерним для світ-системи? 10. Яким бачить майбутнє світ-системи І. Валлерстайн? 	2, 4, 5, 6, 7, 14, 23, 27, 28

33	ПЗ	2	<p>ТЕМА 10, 11. Постмодерністські погляди А.Турена на суспільство та конфлікти в ньому. Постмодерністські підходи Зігмунта Баумана та Іммануїла Валлестайна до дослідження проблем суспільного розвитку.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Постіндустріальне суспільство очами Алена Турена. 2. Основні складові конфліктного спектру сучасного суспільства. 3. Мультидисциплінарність соціального знання. 4. Диференціація та спеціалізація гуманітарного знання. 5. Відповідь на виклики постмодерного періоду розвитку суспільства шляхом “соціологізації” природничого та гуманітарного знання. 6. Віддзеркалення сучасності у постмодерних концептах І. Валлестайна. 7. Світ-системний аналіз І.Валлерстайна: умови його застосування для діагностики стану суспільства та оточуючого середовища. 	2, 4, 5, 6, 7, 14, 23, 27, 28
34	Л	2	<p>ТЕМА 12. Теорії глобального розвитку. Ульріх Бек про суспільство “ризику” .</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Глобалізація як центральна проблема розвитку сучасного суспільства. 2. Теорія суспільства “ризику” . 	2, 5, 6, 12, 23, 29
35	СР	6	<p>ТЕМА 12. Теорії глобального розвитку. Ульріх Бек про суспільство “ризику” .</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні тенденції глобалізації. 2. “Космополітизація” та ”метаморфозіс” як головні тренди глобалізаційних процесів. 3. Глобальні загрози як стимул космополітично орієнтованим рішенням та генерації нових глобальних норм. 4.Що означає “метаморфозіс” за Ульріхом Беком? (приховані побічні ефекти від глобальних ризиків). 5. Соціальний метаболізм як глобальний ризик та “продуктування нової реальності” за рахунок посилення ефектів міграції у світі. 6. Яким чином в українському суспільстві можуть проявлятися впливи “космополітизації” та “метаморфозісу”. 7. Як впливає соціальний метаболізм на соціальну структуру сучасного українського суспільства? <p>Підготовка проекту за обраними темами</p>	2, 5, 6, 12, 23, 29
Разом (годин)		120		

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва видів самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання лекційного матеріалу	16
2	Підготовка до семінарських занять	16
3	Самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях	-
4	Виконання індивідуальних завдань:	16
5	Інші види самостійної роботи: написання курсової роботи	24
Разом		72

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Полягають у підготовці доповідей-презентацій за тематикою навчального курсу

№ з/п	Назва індивідуального завдання та (або) його розділів	Терміни виконання (на якому тижні)
1	<u>Перший змістовний модуль.</u> 1) Соціологія постмодерну – соціологічне відзеркалення сучасного періоду суспільного розвитку. 2) Українське суспільство – суспільство модерну? 3) Українське суспільство – суспільство постмодерну? 4) Українське суспільство на межі модерну й постмодерну.	3-4 6-7 8
2	<u>Другий змістовний модуль.</u> 5) Ситуація постмодерну в Україні – спроба змістового аналізу. 6) Постструктуралізм М.Фуко проти структурного функціоналізму Т.Парсонса: спроба зіставлення та у чому різниця? 7) Уособлення деконструктивізму Ж.Дерріди у сучасній соціальній практиці окремих громадських рухів та політичних партій. 8) Коли “Третя хвиля” Е. Тоффлера накриє Україну? 9) Чи можлива та потрібна сильна держава українському суспільству? 10). Риси “антисоціальної теорії” Ж. Бодрійара у політичних гаслах сучасних політичних партій. 11) Симулякри у нашему суспільному житті. Симулякри та симуляції як засоби маніпуляції електоральною поведінкою населення. 12) Мас-медіа як головний важіль створення гіперреальності в сучасному вітчизняному суспільстві. 13) Умови переходу сучасного українського суспільства до форми “програмованого суспільства”. 14) Місце моралі у сучасному українському суспільстві та її риси ? аналіз на підставі поглядів Зігмунда Баумана. 15) Як впливають процеси соціального метаболізму на соціальну структуру сучасного українського суспільства? 16) Яким чином в українському суспільстві можуть проявлятися впливи “космополітизації” 17) Український варіант процесу “метаморфозісу” та його головні риси.	9-15

ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час викладання лекційного матеріалу застосовується пояснлювально-ілюстративний метод (за допомогою навчально-методичної літератури, лекцій,

розвіді викладача, електронних засобів навчання тощо), який передбачає сприйняття, усвідомлення та осмислення студентами фактів, теорій, концепцій, соціологічних парадигм. Метод проблемного викладення застосовується для порівняння різноманітних підходів та концепцій, наукового пошуку через постановку дослідницької проблеми.

Для семінарських занять застосовується репродуктивний метод (відтворення засвоєного під час лекцій матеріалу) та частково-пошуковий метод (студенти вчаться розв'язувати пізнавальні завдання, поставлені педагогом, представляти результати власного наукового пошуку у вигляді проектів).

Лекції – викладення теоретичного матеріалу лектором згідно навчальної програми і розподілу годин поміж темами. Використовуються різні інтерактивні форми активізації аудиторії та відеопрезентації вербальної інформації. Лектор має власний конспект, що відображає основний зміст теми, студенти занотовують нову інформацію у власні конспекти.

Семінарські заняття. Для семінарських занять студенти опрацьовують лекційний матеріал, готують виступи з використанням навчальної і наукової літератури, виступають з презентаціями. Лектор оцінює активність студентів впродовж семінару за прийнятою шкалою оцінок в балах. Під час семінарського заняття обов'язково за кожною темою оцінюються рівень знань студентів за допомогою тестових завдань та письмової самостійної роботи на знання основних понять за темою. На семінарському Семінарські заняття можуть бути побудовані у формі ділової гри або дискусії.

Індивідуальне завдання – вид самостійної роботи поза аудиторними годинами, коли студент, використовуючи лекційний матеріал та додаткові джерела знань, розробляє особисту тему, готовить реферат, пише есе, готове наукове повідомлення.

Підготовка презентації – вид самостійної роботи, що виконується студентом поза аудиторними годинами. Студент вільно обирає тематику з числа тем, які пропонуються планами семінарських занять, або узгоджує з викладачем ініціативну тематику. Наступним кроком студент здійснює бібліографічний пошук, використовуючи бібліотечні фонди або Інтернет-ресурси. Також складає план презентації або ставить питання, на які треба отримати аргументовану відповідь. Опанувавши джерела за темою, студент розкриває зміст питань та представляє виконану роботу на семінарі. Рекомендований обсяг презентації – 20-30 слайдів без врахування тексту доповіді. Підготовка презентації може виконуватися як групове завдання під яким розуміється вид самостійної роботи поза аудиторними годинами, коли студенти, використовуючи лекційний матеріал та додаткові джерела знань, розробляють тему в команді.

Курсова робота – індивідуальне завдання, виконання якого спрямовано на отримання вмінь та навичок щодо систематичного збирання теоретичного матеріалу, його аналізу, творчого осмислювання, логічного впорядкування.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

1. Підсумковий (семестровий) контроль проводиться у формі екзамену або шляхом накопичення балів за поточним контролем по змістовним модулям.

Екзамен – письмова або усна відповідь на питання, що містяться в екзаменаційному билеті. Питання екзаменаційних билетів можуть доводитися до

студентів заздалегідь. Екзаменаційні білети готує лектор, вони затверджуються на засіданні кафедри і підписуються завідувачем кафедри. Екзаменатора призначає завідувач кафедри. Він має оцінити якість відповіді студента за прийнятою шкалою академічних оцінок.

Контрольні питання з курсу до екзамену

1. Соціальна типологія та місце в ній періоду постмодерну.
2. Періодизація соціологічної науки. Період постмодерну: хронологічні рамки та основні змістовні характеристики.
3. Основні аспекти ситуації постмодерну.
4. Постмодерн та потреба у новому соціологічному знанні.
5. Загальні риси постмодерну.
6. Соціологічне теоретизування в умовах постмодерну та його специфічні риси.
7. Базові теоретичні парадигми модерну та їх вплив на розвиток соціологічних конструктів постмодерну.
8. Основні риси радикального модерну за Е. Гіddenом.
9. Загальна характеристика радикального модерну та його місце в постмодерністі.
10. Плюралізм соціологічних поглядів на ситуацію переходу від модерну до постмодерну.
11. Постконструктивізм Мішеля Фуко, як теоретична передумова постмодерністських досліджень.
12. Декларація постмодерну в роботах Ж.Ф. Ліотара.
13. Ліотар Ж.Ф. про стан постмодерну у суспільному розвитку.
14. Постмодерністська концепція освіти за Ж.Ф. Ліотаром.
15. «Мегатренди» Дж. Нейсбіта, як спроба погляду на постмодерн.
16. Прогноз майбутнього у футуристичних поглядах Дж. Нейсбіта.
17. Актуальність проблеми сильної держави у роботі Ф.Фукуями.
18. Аспекти державності за Ф. Фукуямою.
19. Децентралізація як інструмент громадського адміністрування за Ф. Фукуямою.
20. Ален Турен про «програмоване суспільство».
21. Соціальний конфлікт у суспільстві постмодерну за А. Туреном.
22. «Антисоціальна теорія» Ж. Бодріяра.
23. Симулякри та симуляції у сучасному суспільстві за Ж. Бодріяром.
24. З. Бауман про основні риси постмодерну.
25. Постмодерністська ментальність за З. Бауманом.
26. Е. Тоффлер про зверхіндустріальне суспільство.
27. Основні погляди Е. Тоффлера на проблему влади у суспільстві.
28. Зіткнення цивілізацій за А. Тойнбі як сутнісна характеристика динаміки соціальних змін.
29. Постструктуралізм Ж. Дерріди.
30. У. Бек та його теорія суспільства ризику.

Друге питання в білеті – співбесіда за темою курсової роботи

Курсова робота – індивідуальне завдання, виконання якого спрямовано на отримання вмінь та навичок щодо систематичного збирання теоретичного матеріалу, його аналізу, творчого осмислювання, логічного впорядкування. Курсова робота носить науково-пошуковий характер та вчить працювати із першоджерелами та науковими текстами, формулювати власні висновки, здійснювати бібліографічний пошук, використовуючи бібліотечні фонди або інтернет-ресурси. Курсова робота допомагає студентові системно показати теоретичні знання з вивченої дисципліни, продемонструвати навички виконання та оформлення результатів науково-дослідної роботи. Виконання курсового проекту регламентується відповідними стандартами.

Теми курсових робіт:

1. Плюралізм соціологічних поглядів на ситуацію переходу від модерну до постмодерну.
2. Постмодерн як соціокультурне явище та інтерпретація новітнього етапу розвитку суспільства
3. Французький постмодерн і криза класичної раціоналістичної традиції.
4. Е. Гідденс про сутність постмодерну.
5. Сутність та мета соціології постмодерну за З. Бауманом.
6. Соціальний конфлікт у суспільстві постмодерну за А. Туреном.
7. Постконструктивізм Мішеля Фуко, як теоретична передумова постмодерністських досліджень.
8. Поняття та порядок дискурса в роботах М. Фуко.
9. М. Фуко: історія сексуальності.
10. Світ-системний аналіз І. Валлестайна як сучасний методологічний підхід
  11. Ліотар Ж.Ф. про стан постмодерну у суспільному розвитку.
  12. Постмодерністська концепція освіти за Ж.Ф. Ліотаром.
  13. Прогноз майбутнього у футуристичних поглядах Дж. Нейсбіта
  14. «Мегатренди» Дж. Нейсбіта та їх значення для розвитку суспільства.
  15. Ф. Фукуяма «Кінець історії»
  16. Актуальність проблеми сильної держави у роботі Ф. Фукуями.
  17. Концепція Алена Турена про «програмоване суспільство».
  18. «Антисоціальна теорія» Ж. Бодріяра.
  19. Симулякри та симуляції у сучасному суспільстві за Ж. Бодріяром.
  20. Постмодерністська ментальність Зігмунда Баумана.
  21. Зіткнення цивілізацій за А. Тойнбі як сутнісна характеристика динаміки соціальних змін.
22. Теорія постструктуралізму Ж. Дерріди.
23. Деконструкція бінарних опозицій в працях Ж. Дерріди.
24. У. Бек та його теорія суспільства ризику.
25. Р. Барт «смерть автора» як парадигмальна фігура постмодерну.
26. Соціальні проблеми освіти у роботах М. Фуко.
27. Ж. Делез про деконструкцію тексту.
28. Наука та логіка смислу Ж. Делеза
29. Теорія тексту в роботах Р. Барта та Ж. Дерріди.

30. Д. Белл: прийдешнє постіндустріальне суспільство: досвід соціального прогнозування

2.Поточний контроль проводиться за результатами роботи студентів на семінарських заняттях, методом оцінювання контрольних робіт, шляхом оцінювання тестів, самостійних робот, індивідуальних завдань, есе, командних проектів, презентацій, ведення конспектів лекцій.

Об'єктом оцінювання знань студентів є програмний матеріал навчальної дисципліни, який перевіряється під час поточного і підсумкового контролю з метою встановлення рівня і якості засвоєння знань, формування необхідних для майбутньої професійної діяльності навичок і вмінь.

Дисципліна передбачає конкретний перелік видів робіт, які зобов'язаний виконати студент, та відповідні критерії їх оцінювання, що визначаються кафедрою і наводяться у вигляді окремих таблиць або декількох абзаців тексту в робочій навчальній програмі дисципліни.

Поточний контроль передбачає оцінювання успішності студентів під час аудиторних (семінарських, практичних, індивідуальних) занять та виконання ними окремих індивідуальних, контрольних завдань (написання рефератів, тематичних повідомлень, розв'язання практичних задач тощо). Зміст поточного контролю і критерії оцінювання роботи студента в зазначених межах відображається у робочій навчальній програмі (розділи «Засоби контролю знань студентів з кожного залікового модуля» та «Критерії оцінювання знань студентів з кожного модуля»).

При поточному контролі оцінюється: активність роботи студентів на семінарських або практичних заняттях, результати виконання ними індивідуальних завдань, контрольних робіт, розв'язання практичних задач, якість підготовлених студентами рефератів або тематичних повідомлень;

Контроль на семінарських заняттях – оцінювання виступів студентів, відповідей на питання поставлені викладачем, оцінці виконання тестових завдань, оцінок під час самостійних робот, оцінювання внеску окремих студентів у групову роботу, наприклад, активність в діловій грі.

Контрольна робота – вид поточного контролю знань студентів, який має на меті виявити рівень знань студентів, що отримані за пройденим матеріалом. Дата проведення контрольної роботи доводиться до студентів і призначається по завершенню вивчення змістового модулю. Питання або практичні завдання готові викладач, що веде практичні заняття, вони узгоджуються з лекційними питаннями і тематикою семінарських занять. Завдання можуть передбачати творчу роботу, відповідь на тестові завдання тощо. Контрольна робота виконується у письмовій формі в присутності викладача, оцінюється за прийнятою шкалою і оцінка може використовувати викладачем для підрахунку кумулятивного балу за підсумками вивчення дисципліни.

Індивідуальні завдання – оцінюються викладачем або за результатами доповіді на практичному занятті або окремо за наданим текстом.

Виконання проекту передбачає командну або індивідуальну дослідницьку роботу за вибраною темою, підготовку письмового звіту та проведення презентації за допомогою мультимедійного обладнання в присутності викладачів кафедри.

Ціль проекту полягає в перевірці успішності засвоєння студентами категоріального апарату соціології та уміння використовувати соціологічну уяву для аналізу явищ і процесів, що відбуваються у суспільстві.

Індивідуальний проект виконується за персональною темою.

Командний проект – це пізнавально-аналітична робота групи студентів (3-4 люд.)

Зміст командного проекту полягає в критичному аналізі підходів і точок зору по одній із соціальних проблем.

Модульний контроль за окремий змістовий модуль – оцінювання в балах рівня опрацювання студентом теоретичного і практичного матеріалу в межах окремого залікового модуля певної навчальної дисципліни, успішності виконання ним фонду тестових завдань (або модульної контрольної роботи, якщо це передбачено робочою навчальною програмою).

При модульному контролі оцінюється в балах рівень теоретичної (знань) та практичної (навичок і вмінь) підготовки студента за всі змістові модулі, що складають окремий Змістовий модуль. Форма проведення модульного контролю переважно є письмовою або у вигляді відпрацювання комп’ютерних тестів, але не забороняється і усне проведення.

Підсумковий контроль – це накопичена студентом за всі залікові модулі та науково-дослідницьку роботу сума балів. Для навчальних дисциплін, які вивчаються більше одного семестру, оцінювання досягнень студента за 100-балльною шкалою здійснюється наприкінці семестру.

**РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ, ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ
ЗНАНЬ ТА УМІНЬ (НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS)**

Таблиця 1. – Розподіл балів для оцінювання успішності студента для іспиту

Доповіді за темами	Курсова робота	Індивідуальні завдання (проекти)	Іспит	Сума
48 (4*12)	30	12	10	100

Таблиця 2 – Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ECTS

Рейтингов а Оцінка, бали	Оцінка ECTS та її визначення	Національна оцінка	Критерії оцінювання	
			позитивні	негативні
1	2	3	4	5
90-100	A	Відмінно	<ul style="list-style-type: none"> - Глибоке знання навчального матеріалу модуля, що містяться в основних і додаткових літературних джерелах; - вміння аналізувати явища, які вивчаються, в їхньому взаємозв'язку і розвитку; - вміння проводити теоретичні розрахунки; - відповіді на запитання чіткі, лаконічні, логічно послідовні; - вміння вирішувати складні практичні задачі. 	Відповіді на запитання можуть містити незначні неточності
82-89	B	Добре	<ul style="list-style-type: none"> - Глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу, що передбачений модулем; 	Відповіді на запитання містять певні неточності;

			<p>- вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки;</p> <p>- вміння вирішувати складні практичні задачі.</p>	
75-81	C	Добре	<p>- Міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування;</p> <p>- вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки;</p> <p>- вміння вирішувати практичні задачі.</p>	<p>- невміння використовувати теоретичні знання для вирішення складних практичних задач.</p>
64-74	D	Задовільно	<p>- Знання основних фундаментальних положень матеріалу, що вивчається, та їх практичного застосування;</p> <p>- вміння вирішувати прості практичні задачі.</p>	<p>Невміння давати аргументовані відповіді на запитання;</p> <p>- невміння аналізувати викладений матеріал і виконувати розрахунки;</p> <p>- невміння вирішувати складні практичні задачі.</p>
60-63	E	Задовільно	<p>- Знання основних фундаментальних положень матеріалу модуля,</p> <p>- вміння вирішувати найпростіші практичні задачі.</p>	<p>Незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу модуля;</p> <p>- невміння послідовно і аргументовано висловлювати думку;</p>

				- невміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач
35-59	FX (потрібне додаткове вивчення)	Незадовільно	Додаткове вивчення матеріалу модуля може бути виконане в терміни, що передбачені навчальним планом.	Незнання основних фундаментальних положень навчального матеріалу модуля; - істотні помилки у відповідях на запитання; - невміння розв'язувати прості практичні задачі.
1-34	F (потрібне повторне вивчення)	Незадовільно	-	- Повна відсутність знань значної частини навчального матеріалу модуля; - істотні помилки у відповідях на запитання; -незнання основних фундаментальних положень; - невміння орієнтуватися під час розв'язання простих практичних задач

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(надається перелік складових навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни та посилання на сайт, де вони розташовані)

- 1) силабус
- 2) робоча програма навчальної дисципліни
- 3) навчальний контент (конспект або розширений план лекцій);
- 4) плани практичних занять

- 5) завдання для самостійної роботи студентів
- 6) питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь студентів
- 7) бібліотечний фонд університету і кафедри
- 8) сайт кафедри: <http://web.kpi.kharkov.ua/sp/054-sotsiologiya-magistr/>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1	Франкел Б Постіндустріальні утопії / Б. Франкел; Пер. з англ. О. Юдіна. – Київ: Ніка-Центр, 2005. – 304 с.
2	Щербина В. В. Постмодернізм як соціологія: витоки та генеза : монографія / В. В. Щербина. – Запоріжжя, КГУ, 2011. – 216 с.
3	Щербина В.В. Постмодерністські тенденції класичної соціології / В. В. Щербина // Ринок праці та зайнятість населення. – К. : Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України, 2011. – № 2. – С. 32–34.
4	Щербина В. В. Модерністський раціоналізм як підґрунтя класичних ідеологічних концепцій / В. В. Щербина // Грані : науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах / [наук. ред. С.В. Шевцов] ; ДНУ ім. Олеся Гончара. – Д. : Грані, 2011. – Вип. 4 (78). – С. 89–93.
5	Енциклопедія постмодернізму / [за ред. Ч. Вінквіста та В.Е. Тейлора ; пер. з англ. В. Шовкун]. – Київ. : Основи, 2003. – 503 с.
6	The Postmodernism Reader: Foundational Texts / M. Drolet. – London and New York : Routledge, 2004. – 332 p.
7	Bauman Z. Intimations of Postmodernity. – London: Routledge, 1992. – 187 p.
8	Parsons T. The Social System. – London : Routledge, 1951. – 241 p.
9	Fromm E. Espoir et revolution / E. Fromm. – P. Stock, 1970. – 180 p.;
10	Фуко М. Наглядати і карати. Народження в'язниці / М. Фуко. – К. : Основи, 1998. – 392 с.
11	Рікер П. Сам як інший / П. Рікер. – К. : Дух і літера, 2002. – 450 с.
16	Бодріяр Ж. Символічний обмін і смерть / Ж. Бодріяр. – Л. : Кальварія, 2004. – 376 с.

Допоміжна література

17	Вельш В. Наш постмодерний модерн / В. Вельш ; пер. з нім. А. Л. Богачова, М.Д. Култаєвої, Л. А. Ситніченко. – Київ. : Альтерпрес, (“Сучасна гуманітарна бібліотека”). 2004. – 328 с.
21	Новакова О. Методологічні аспекти дослідження сучасного суспільно-політичного розвитку / О. Новакова // Людина і політика. – 2003. – №2. – С. 78 – 88.
22	Кондов К.В. Концепція соціального контролю в теорії соціальних систем Толкотта Парсонса / К. В. Кондов // Український соціум. – 2017. – № 3. – С. 9–19.

23	Мартинюк І. Символічна соціальна реальність / І. Мартинюк, Н. Соболєва // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2004. – № 3. – С. 126–138.
24	Лукянець В. Філософська думка доби постмодерну і раціональність / В. Лукянець // Філософсько-антропологічні студії 2000. – К., 2000. – С. 383–404.
25	Кутуєв П.В. Концепції розвитку та модерну в соціологічному дискурсі: еволюція дослідницьких програм / П.В. Кутуєв. – К. : Сталь, 2005. – 500 с.
26	Танчер В. Виклики соціології ХХІ століття: глобалізація, посткласицизм, постмодернізм / В. Танчер // Соціологічна теорія: традиції та сучасність: навч. посібник // За ред. А. Ручки. – К.: ІС НАНУ, 2007. – 363с. – С. 50-69.
27	Габермас Ю. Дії, мовленеві акти, мовленеві інтерпретації та життєвий світ / Ю. Габермас // Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія / А.М. Єрмоленко. – К. : Лібра, 1999. – С. 287–324.
28	Бурлачук В. Символ і симулякр. Концепція символу в соціології постмодернізму / В. Бурлачук, В. Танчер // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2004. – № 1. – С. 15–29.
29	Головаха Е. І. Порівняльні соціологічні дослідження у пізнанні сучасних соціальних феноменів / Е. І. Головаха // Вісник Київського нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. – Сер.: Соціологія. – 2010. – №1/2 . – С. 26-30.
30	Савельєв Ю.Б. Багатовимірна сучасність: соціальне включення в оцінці суспільного розвитку : монографія / Ю. Б. Савельєв. – К. : ВІЇЦ "Київський університет", 2017. – 447 с. - https://sociology.kiit.edu/sites/default/files/library/elenen/saveliev.pdf 8. Eatock, David et al..
31	Збірка матеріалів Всеукраїнської наукової конференції «Україна як суспільство ризику» (м. Дніпро, 23 квітня 2021 року) / відповідальний за випуск проф. В.В. Кривошєїн. Дніпро: Видавничо-поліграфічний дім «Формат А+», 2021. – 168 с.
32	Соціальні ресурси децентралізації управління: механізми мобілізації та ефективного використання / О.Ф. Новікова, О.І. Амоша, В.П. Антонюк, В.П. Вишневський та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Київ, 2018. – 480 с.
33	Тарасова О. А. У. Бек і Е. Гідденс про суспільство ризику / О. А. Тарасова, Л. С. Черноус // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики : зб. наук. праць / Класичний приватний університет. – Запоріжжя, 2019. – Вип. 83. – С. 53-58.
34	Федь В. Ризома та симулякр у сучасних культуротворчих процесах / В. Федь // Схід. – № 4(111).– 2011. – С.141–145.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. www.sau.kiev.ua – офіційний сайт соціологічної асоціації України (устав САУ, кодекс професійної етики соціолога, указ президента про розвиток соціологічної науки).

2. www.useps.org – офіційний сайт українського центру економічних та політичних досліджень ім. Разумкова (представлені результати досліджень, діаграмами, кількісні показники, наводяться дані порівняльних досліджень).
3. www.socis.kiev.ua – сайт центру соціальних та маркетингових досліджень (Київ), викладено багатий емпіричний матеріал (результати соціологічних досліджень, публікації центру, статистичні дані).
4. www.sociology.kharkov.ua – Sociology Hall, сайт соціологічного факультету ХНУ ім. В. Н. Каразіна.
5. <http://politics.ellib.org.ua/pages-12041.html> - підручник з соціології постмодерну